

شیوه نامه اجرایی آموزش مجازی دانشگاه گلستان

مقدمه

از اوایل اسفندماه سال ۱۳۹۸، پیرو اطلاعیه ستاد ملی مقابله با کرونا و ابلاغ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مبنی بر عدم حضور دانشجویان در دانشگاه، دانشگاه گلستان با راه اندازی سامانه آموزش مجازی (VES¹) با آدرس <http://ves.gu.ac.ir> و پس از آن طراحی و اجرای سامانه آزمون مجازی (GuExam) رسالت خود را از طریق برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های مجازی ادامه داد. با توجه به تفاوت‌های اساسی در نحوه اجرا و محتوای آموزش مجازی با شیوه‌های سنتی آموزش، شیوه‌نامه حاضر به منظور ایجاد وحدت رویه و سهولت در ارائه و ارزیابی دروس نظری، نظری-عملی و عملی که با تشخیص استاد و گروه آموزشی مربوطه قابلیت ارائه بصورت مجازی را دارند، در دو بخش تدوین شده است:

الف) شیوه نامه اجرایی برگزاری کلاس‌های مجازی

ب) شیوه نامه اجرایی ارزیابی مجازی

در ابتدا تاکید می‌شود کلیه فعالیت‌های تدریس و ارزیابی در دانشگاه، تنها باید از طریق سامانه آموزش مجازی (VES) دانشگاه انجام پذیرد. در این سامانه امکان به اشتراک گذاری محتوای الکترونیکی دروس، برگزاری زنده کلاس‌ها به کمک نرم افزار Adobe connect، تحویل تکالیف و برگزاری انواع آزمون‌های کلاسی و پایانی همچنین ایجاد کانال‌های ارتباطی بین استاد و دانشجو فراهم می‌باشد. استفاده از سایر سامانه‌ها برای برگزاری جلسات کلاسی و ارزیابی‌ها مجاز نمی‌باشد، هرچند تشکیل گروه مجازی با استفاده از سامانه‌های پیام‌رسان، صرفاً برای اطلاع‌رسانی و ارتباط با دانشجویان بلامانع است.

الف) شیوه‌نامه اجرایی برگزاری کلاس‌های مجازی

- ۱- اطلاعات مربوط به دروس ارائه شده توسط استادان و لیست دانشجویان هر درس پس از انتخاب واحد اصلی در سامانه VES بارگذاری و پس از ترمیم (حذف و اضافه) اصلاح می‌شود.
- ۲- لینک برگزاری کلیه کلاس‌های مجازی در سامانه VES قابل مشاهده خواهد بود.
- ۳- کلیه کلاس‌ها طبق برنامه هفتگی مندرج در سامانه گلستان برگزار خواهد شد.
- ۴- مطابق روال معمول، هرگونه عدم برگزاری کلاس در ساعت مقرر و برگزاری کلاس جبرانی باید با هماهنگی آموزش دانشکده صورت پذیرد.
- ۵- حضور دانشجویان در تمام کلاس‌های مجازی الزامی است. بدیهی است در صورت غیبت بیش از حد مجاز، مطابق قوانین آموزشی رفتار خواهد شد.
- ۶- تمام جلسات هر کلاس باید حتماً ضبط شده و جلسات ضبط شده به صورت یک محتوای درسی در اختیار دانشجویان قرار گیرد. لازم به ذکر است که اگرچه امکان ضبط جلسات در سامانه دانشگاه فراهم شده است، اما از آنجا که ممکن است

¹ Virtual Education System

به هر دلیلی مشکلی در ضبط جلسات به وجود آید، توصیه می‌شود استاد درس یا یکی از دانشجویان کلاس با استفاده از نرم‌افزارهای ضبط صفحه نمایش (همانند screen recorder و ...)، جلسات کلاس را ضبط کرده و از طریق کانال ارتباطی سامانه VES به اشتراک بگذارند.

۷- پایش و پشتیبانی برگزاری کلاس‌های مجازی در هر دانشکده توسط کارگروهی متشکل از کارشناسان آموزش و انفورماتیک دانشکده و با نظارت معاون آموزشی دانشکده صورت می‌پذیرد.

۸- به منظور امکان پشتیبانی بهینه از برگزاری کلاس‌های مجازی، حضور استاد درس در دانشکده برای برگزاری کلاس‌های مجازی الزامی است.

۹- ضروری است برنامه‌ریزی و طراحی محتوای علمی دروس مجازی بصورت زیر باشد:

- طرح درس کلی برای ۱۶ هفته آموزشی و دو هفته امتحانات براساس سرفصل‌های مصوب وزارت
 - طراحی و تهیه محتوای هر جلسه درسی براساس سرفصل مصوب در قالب‌های مختلف (پاورپوینت، چندرسانه‌ای، ...)
 - طراحی اهداف درس و بروندها و تبیین شیوه ارزیابی
 - مدیریت گروه/کانال ارتباطی با دانشجویان
 - طراحی و برگزاری آزمون‌های مجازی مستمر و پایانی
 - طراحی تحقیق یا پروژه‌های مناسب درسی
 - طراحی تمرین درسی در هر جلسه برای اندازه‌گیری میزان وصول به هدف درسی تعیین شده
 - آماده‌سازی منابع آموزشی تکمیلی و مطالب مورد نیاز درسی در قالب‌های مختلف
- ۱۰- برگزاری کلاس مجازی برخط مطابق برنامه هفتگی و مطابق برنامه زیر توصیه می‌شود:
- ارائه درس بر اساس محتواهای از قبل تهیه شده
 - پاسخ به پرسش‌ها و تبیین نکات ضروری و مهم
 - برگزاری آزمون مجازی یا شفاهی و حل تمرین‌های درسی

ب) شیوه‌نامه اجرایی ارزیابی مجازی

۱- در آموزش مجازی، ارزیابی باید به صورت مستمر و تکوینی، در طول نیمسال تحصیلی صورت پذیرد. از آنجا که این نوع آموزش، بصورت فعالیت محور می‌باشد، قسمت عمده نمره باید به فعالیت‌های دانشجو همچون آزمون‌های کلاسی، تکلیف و تمرین، پروژه، ارائه کلاسی و ... اختصاص یابد.

۲- در کلاس‌هایی که تعداد دانشجویان کم باشد (عمدتاً مقاطع تحصیلات تکمیلی) برگزاری آزمون شفاهی در طی نیمسال تحصیلی توصیه می‌شود.

۳- برگزاری امتحان مجازی پایان نیمسال برای کلیه دروس نظری اجباری است. نمره امتحان پایانی حداکثر به ارزش ۸ نمره توسط استاد درس تعیین می‌شود.

- ۴- نمرات دروس عملی می‌تواند بدون برگزاری امتحان پایانی و صرفاً براساس ارزیابی‌های مستمر تعیین شود.
- ۵- برگزاری کلیه آزمون‌های مجازی کلاسی و پایانی می‌بایست از طریق سامانه VES انجام گیرد.
- ۶- به منظور امکان پشتیبانی بهینه از برگزاری آزمون‌های مجازی، حضور استاد درس در دانشکده برای برگزاری آزمون‌های مجازی الزامی است.
- ۷- زمان بندی برگزاری امتحانات مطابق برنامه مندرج در سامانه گلستان خواهد بود.
- ۸- در طراحی و اجرای آزمون‌های مجازی توجه به موارد زیر توصیه می‌شود:
- در تعیین زمان آزمون مواردی همچون زمان دریافت سؤالات از طریق اینترنت، زمان لازم برای عکس گرفتن از پاسخ و بارگذاری آن و سایر موارد در نظر گرفته شود.
 - به دانشجویان اطمینان داده شود که مشکلاتشان را درک می‌شود و اگر خطایی رخ دهد یا مشکلی پیش بیاید، راه‌حل‌های جایگزین وجود دارد. مثلاً اگر پاسخ سؤال یک فایل تصویری است، می‌توان یک راه جایگزین مانند ایمیل یا شبکه‌های پیام‌رسان برای ارسال فایل در موارد اضطراری نیز مشخص کرد (ممکن است هیچ یک از دانشجویان از این روش استفاده نکنند، اما باعث آرامش خاطر آنان خواهد شد).
- ۹- اگرچه در برگزاری آزمون مجازی امکان تقلب وجود دارد، اما باید توجه داشت بهترین روش مقابله با این مشکل، روی آوردن به سبک‌های نوین ارزیابی، بخصوص ارزیابی‌های مستمر در طول نیم‌سال و تعدد ارزیابی‌ها است. با این حال، روش‌های زیر برای پایین آوردن امکان تخلف پیشنهاد می‌شوند:
- از امکانات متنوع سامانه آزمون در طراحی برگه سؤالات مانند امکان تخصیص سؤالات تصادفی از بین یک مجموعه سؤال به هر دانشجو و ... استفاده شود. البته در استفاده از هر امکانی لازم است به محدودیت‌های ایجاد شده برای دانشجو توجه شود.
 - زمان پاسخی به دقت تنظیم شود، به طوری که نه خیلی کم باشد تا دانشجویان دچار اضطراب شوند و نه زیاد تا امکان تقلب فراهم شود. اگر آزمون حاوی چندین نوع سؤال است (چندگزینه‌ای و تشریحی)، بهتر است هر آزمون جداگانه برگزار شود. بهتر است از قبل اعلام شود که چقدر زمان برای دریافت سؤال، پاسخی، عکس گرفتن از پاسخ و ارسال آن در نظر گرفته شده است تا دانشجو زمان بندی بهتری داشته باشد.
 - تنها به سؤالات چندگزینه‌ای برای یک درس بسنده نشود و از امکان نوشتن پاسخ تشریحی (که گاه همراه با رسم نمودار و شکل است) و ارسال عکس آن نیز استفاده شود.
 - می‌توان از دانشجو خواست در یکی از سؤالات پاسخ را به صورت صوتی یا ویدئویی (با صدا و تصویر خودش) ارسال کند. برای این کار کافی است سؤالات نوع ارسال فایل استفاده شود. اما ضروری است زمان لازم برای ارسال فایل به دلیل بالا بودن حجم آنها در نظر گرفته شود.
 - برای نظارت می‌توان از سیستم برگزاری کلاس برخط (Adobe connect) نیز استفاده شود. در این حالت دانشجو موظف است در حین برگزاری آزمون وب‌کم (یا دوربین موبایل) خود را روشن کرده و آن را در موقعیتی قرار دهد که خودش و برگه‌اش کاملاً قابل مشاهده باشند. افزون بر این، میکروفن دانشجو نیز باید روشن باشد تا صدای وی

نیز توسط استاد شنیده شود. حال، استاد می تواند صدا و تصویر دانشجویان را مشاهده و کنترل کند. در این روش مشکلاتی همچون امکان قطعی یا کندی اینترنت دانشجو نیز باید در نظر گرفته شود.

- روش دیگر استفاده از مصاحبه شفاهی تکمیلی به صورت تصادفی است. در این روش پس از اتمام آزمون الکترونیکی، به طور تصادفی تعدادی از دانشجویان انتخاب شده و به طور شفاهی (با فعال کردن دوربین) راجع به پاسخشان توضیح می دهند. چنانچه جریمه مسلط نبودن به پاسخ در هنگام مصاحبه شفاهی بالا باشد، امکان تقلب خیلی پایین خواهد آمد. معمولاً این روش تأثیر بسیار بالایی روی کاهش تخلفات دارد و باعث دلگرمی دانشجویانی که تلاش بیشتری کرده اند، می شود.

- توصیه می شود از سؤالات مفهومی در سطح تجزیه و تحلیل، نقد و بررسی و خلاقیت استفاده شود. مسلماً در این قبیل سؤالات امکان تخلف بسیار پایین است و دانشجو تنها می تواند به دانسته های خود اتکا کند.

- در پایان تأکید می شود استاد درس در زمان امتحان برای پاسخ به سؤالات و مشکلات احتمالی، از طریق سیستم برگزاری کلاس برخط (Adobe connect) یا هر سیستم پیام رسان دیگر در دسترس دانشجویان باشد.

این شیوه نامه در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۰۳ در جلسه مشترک شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه تصویب شد.